

Szín

A MAGYAR MŰVELŐDÉSI INTÉZET LAPJA

4/3

TARTALOM

Editorial 1

Dr. Horváth Attila: Tudósítás kortársi észrevételekkel a 20 ÉVESEK A PÁLYÁN szolnoki konferenciáról 2
A Magyar Művelődési Intézet a Kossuth Rádió „Napközben” c. műsorában a Kultúra napján 7

Gazdálkodás és vidék

Kovács Katalin: Bomlás és sarjadás az agrárgazdaságban 17

Romhányi András: Shakesperare-vetélkedő Sepsiszentgyörgyön 26

Romhányi András: Bíborpiros Szép Rózsa – Országos népzenei verseny döntője 27

Könyvajánlás

Csoma Gyula: Kihívások és funkciók – Teoretikus kommentár Durkó Mátyás könyvéhez 28

Hollósy Tiborné: Konope, konope... – Szlovák népdalkötet bemutatása 31

Hírek, felhívások

A SZÍN a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg

SZÍN 4/3 – 1999. június

SZÍN – országos közművelődési folyóirat. Megjelenik kéthavonta. A Magyar Művelődési Intézet lapja.
Szerkesztő bizottság: Bóka Mária (Székesfehérvár), Gyulai Lajos (Miskolc), Jagasics Béla (Zalaegerszeg),
Kary József (Eger), Romhányi András (Magyar Művelődési Intézet), Szabados Péter (Kaposvár)

Főszerkesztő: MÁTYUS ALIZ

Kiadja a Magyar Művelődési Intézet. Felelős kiadó: FÖLDIÁK ANDRÁS

A szerkesztőség címe: 1011 Budapest, Corvin tér 8.

Postacím: 1251 Budapest, Pf. 101. Tel.: 201-5053; Fax: 201-5764

Megrendelhető a szerkesztőség címén.

Évi hat szám ára áfával: 607 Ft. + postaköltség.

Borítóterv: Szüts Eszter

E számunkat Molnár Ákos (Fülöpháza) rajzaival illusztráltuk.

ISSN 1416-6925

EDITORIAL

Megnyugszik az ember, ha megtalálja a magának való filozófiát. Hálás is érte, ha valaki fölknálja. Ez történt velem a Kritika májusi számának olvasásakor, a lap 17. oldalán. Peter Murphy, a Thesis Eleven című társadalomelméleti folyóirat társszerkesztője, a la Trobe Egyetem (Melburne, Ausztrália) szociológiai, politológiai és antropológiai intézetének kutatója írt Heller Ágnes A Philosophy of Morals (Oxford: Blackwell, 1990); A Philosophy of History in Fragments (Oxford: Blackwell, 1993.) és An Ethics of Personality (Oxford: Blackwell, 1996.) címen megjelent könyveiről.

„Heller Ágnes érett filozófiájának fő célja, hogy kidolgozza egy nem relativista morálfilozófia tanításait, melyek jól illeszkednek a modernitás „esetlegességéhez” és a posztmodernitás „pluralizmusához”. E korántsem könnyű vállalkozás vezetett az „önrendelkezés” etikájához, ami összeházza a morális szubjektívizmust a szubsztantív morális elkötelezettséggel („a végzetel”) és az „egyetemes” etikai normákkal.

E művekben Heller gondolatébresztő kérdése a következő: korunkban az egyének hogyan tudják elérni az „emberi teljességet” anélkül, hogy feláldozzák a modern élet differenciált logikáját, sokszínűségét és morális-esztétikai pluralizmusát? Válasza az, hogy az autonómia különös típusát önmagunk életünkben megjelenítő, morálisan autonóm „személyiségekre” kell figyelni. Azokra tehát, akik cselekedeteikben a modern lét általános töredezettsége, hiteltelensége és következetlensége ellenére teljességre, integritásra és következetességre törekednek.

A morális autonómia azt követeli meg, hogy önmagunkat, azaz saját végzetünket válasszuk, hogy engedjük át magunkat a végzetnek, hogy e végzet szellemében válasszunk és döntsünk, hogy fogadjuk el és szeressük e végzetet. A modern élet összes lehetősége és viaskodó „igazságai” között az egyén – eme egzisztenciális választása (valamely végzet választása) révén – saját személyes „igazságát” egyfajta szűkszerűséggel alakítja át. Ez az „igazság” (az egyén végzete) sarkallja őt cselekvésre, kreativitásra, a munkában, az ügyekben és a kapcsolatokban. Mint saját végzetük keresőit, a morálisan autonóm személyiségeket nem a társadalmi szokások, az intézményes felhívások, a háttér, a körülmények, az elismerés iránti vágy vagy a közvélemény határozzák meg. Személyiségüket önmaguk határozzák meg, ezért nem heteronómak. Az önrendelkező személy azonban nem valamiféle légtüres térben lebeg. Az önrendelkezés először is saját természetünk (tehetségünk, erőnk és erőtlenységünk, karakterünk erősségének és gyengeségének) elfogadását jelenti, és azt, hogy a cselekedeteink és választásaink során e természetet figyelembe kell vennünk. Másodszor azt jelenti, hogy képesek vagyunk ígérni és az ígéreteket (azaz a magunkra kirótt kötelezettségeket) betartani. Harmadszor azt jelenti, hogy bár a kortársi kultúra töredekes és erősen pluralizált, az önrendelkező személy azt, ami (a művészetben, filozófiában, vallásban stb.) „igaz számára”, intenzitással, odaadással és intellektuális elkötelezettséggel fogadja. Az autonóm személyiség a szubjektív igazságra figyel, ezért nem vásárolgat cinikusan a diskurzusok posztmodern szupermarketében a következő nagy dolgokat keresgélve. Negyedszer, az önrendelkezés azt jelenti, hogy – rendeltetésünk beteljesítése végett – következetesen és állhatatosan cselekszünk. Az önmaga által meghatározott személyt az vezérli, hogy „hű önmagához”. Munkájában vagy a munkájával soha nem hazudik. Soha nem árulja el saját végzetét. Azaz az élet összes esetlegessége közepette az önmaga által meghatároz-

zott személy konzekvensen tudatában van végső céljának, és ennek követése során megbízható és szilárd. Mint ilyen, az autonóm embert a megbízhatóság aurája övezi.

Az önrendelkezés a saját cselekedeteink és választásunk feletti kontroll, nem pedig mások feletti uralom. Így a morálisan autonóm személy, noha nem köti a társadalmi szokás vagy a közvélemény, következetesen betart néhány egyetemes normát – mindenekelőtt azokat, amelyek arra kötelezik, hogy tiszteljen mások morális autonómiáját. Az jellemzi őt, hogy inkább hajlandó elszenvetni, mintsem elkövetni a rosszat, a kölcsönösségre épülő (szimmetrikus) kapcsolatokat részesíti előnyben a nem kölcsönösökkel szemben, és soha nem hajlandó arra, hogy másokat pusztán eszközökként kezeljen – mindez segíti az autonóm személyiséget abban, ahogy tisztelje és erősítse mások morális autonómiáját. Így, amikor modernnek egzisztenciálisan választják önmagukat (a végzetüket), nem egyszerűen valamilyen ügyet vagy elhivatottságot választanak, aminek energiáikat fogják szentelni. Inkább (jó) személyként választják önmagukat, akik ezáltal az összes emberi lény autonómiájára vigyáznak. S úgy cselekszenek, mintha minden emberi lény morálisan autonóm személyiség lenne.”

Murphy úgy véli, hogy a XX. századi kelet-európai gondolkodás kulcselemeinek helleri összegzését érdemlegesnek és üdítőnek találhatja a türelmes olvasó.

Jó pihenést kívánok a nyárra lapunk olvasóinak!

MÁTYUS ALIZ

